

הלכה למעשה בענין תשלום למטפלות, גנים, ומוסדות חינוך, בימי המלחמה

מאת מורנו הגר"מ סילמן שליט"א

א. מטפלת או גן רשאית שלא לפתוח רק בטענה שאינם פותחים מחמת הוראות פיקוד העורף, או מחמת פחד, אך אם כל טענתם שלא לפתוח היא מחמת שכיון שכל רשתות הגנים והמעונות לא פותחים, אז גם הם לא פותחים [כעין ימי חופשה] או בטענה שהילדים שלהם בבית וזה לא נוח, אין זו טענה, והם מחוייבים לפתוח, במסגרת המחוייבות ההדדית שבין ההורים למטפלת. ופשיטא שאם אינם פותחים, לכו"ע לא צריך לשלם להם.

ב. וכן הורים שלא שולחים לא מחמת טענה של פחד, אלא מחמת טענה שבלא"ה האמא אינה עובדת בימים אלו, ולכן אין להם ענין לשלוח ולשלם, אין זו טענה, ועל כן לכו"ע חייבים לשלם גם אם לא ישלחו.

ג. מטפלת או גן שמודיעה שמסכימה לפתוח, אבל אין לה חדר ממ"ד שתוכל להעביר לשם את הילדים בשעת אזעקה, יכולים ההורים לומר שאינם מסכימים לשלוח אליה, ופטורים לכו"ע מלשלם.

ד. מטפלת או גן שבעיקרון מסכימה לפתוח, אבל טוענת שמכיון שהרבה הורים אינם מעוניינים לשלוח אליה בימים אלו, על כן לא משתלם לה לפתוח עבור מעט ילדים, טענתה טענה, ואינה חייבת לפתוח, אך דינה ככל פועל שאינו עובד מחמת אונס, שמספק א"צ לשלם לו. וכמובן שההורים רשאים לעזוב אותה וללכת למקום אחר. וכמו"כ אם יש לה סייעת, וטוענת שעקב מיעוט ילדים מחמת המלחמה, אין לה צורך בסייעת, אינה חייבת לשלם לסייעת.

ה. כשלמוסדות יש אונס [שאינו בגדר מכת מדינה] המונע מהם את פתיחת המוסד, נחלקו הראשונים אי שכירות ליומא ממכר, ומימילא המזמין חייב אף באונס, או לא. אך בנידון דידן בימי המלחמה, הגדרת האונס, הינו מכת מדינה, ועל כן הדין שונה, וכדלקמן.

הלכה למעשה בענין תשלום למטפלות, גנים, ומוסדות חינוך, בימי המלחמה

מאת מורנו הגר"מ סילמן שליט"א

ו. מטפלת או גן בימי המלחמה, שאינם פותחים, מחמת הוראות פיקוד העורף עקב המלחמה, ומחמת פחד, הרי זה בגדר מכת מדינה, ובמכת מדינה דעת הרבה ראשונים, שעל המזמין לשלם הכל או חצי. ולכן הורה החת"ס שאף שמדינת הממע"ה, מכל מקום ראוי להתפשר [ככל שאחד הצדדים דורש זאת] על חצי ההפסד. ועל כן יש לנכות תחילה שכר פועל בטל של 20%, ועל השאר יש להתפשר ולשלם חצי, דהיינו שיש לשלם 40%. ובזמנו בימי מגיפת הקורונה, הורו בתי הדין, שראוי מאד לנהוג כפשרת החת"ס. וכן ראוי לנהוג בימים אלו.

ז. פשיטא שאין ניכוי של שכר פועל בטל, כשהמוסד פתוח, ורק חלק קטן מההורים לא שולחים.

ח. מטפלת או גן, שאינם פותחים לאורך זמן, מחמת המלחמה, רשאים ההורים לומר שהם מפסיקים את ההתקשרות באופן מיידי [עפ"י מש"כ המהר"ם פאדווה שבמכת מדינה מכאן ולהבא, הוי כמקח טעות, ויכול לחזור] ובכה"ג אינם צריכים לשלם. אך כמובן שהם מפסידים את מקומם.

ט. בערים שבהם פיקוד העורף מאשר לפתוח, ויש הורים המפחדים לשלוח, הרי זה בגדר אונס ולא בגדר מכת מדינה. ומספק אינם צריכים לשלם, ובכה"ג פשרת החת"ס לא שייכת, מפני שהיא שייכת רק במכת מדינה.

י. הורים שהקדימו ושילמו מראש, טרם פרוץ המלחמה, לא שייך בהם פשרת החת"ס, משום שכתב הש"ך סי' של"ד סק"ב, עפ"י ראשונים, דהיכא שהקדימו שכר, יש סברא ששילמו אף אם יארע אונס. ועל כן המוסד לא צריך להשיב להם את ה-60% עפ"י פשרת החת"ס.

יא. אם ההורים נתנו צ'יקים מראש, קיי"ל שדין צ'יק אינו כדין מזומן ולא נחשב שהמוסד מוחזק. ויש הטוענים שדין צ'יק הוא כדין הקדמת תשלום מראש, מכיון שהנותן צ'יק למוכ"ז,

הלכה למעשה בענין תשלום למטפלות, גנים, ומוסדות חינוך, בימי המלחמה

מאת מורנו הגר"מ סילמן שליט"א

אינו רשאי לבטלו. אך העיקר לדינא שנתינת צ'יק לא חשיבא הקדמת שכר.

יב. מוסד שההורים משלמים לו בהוראת קבע בנקאית קבועה, לא חשיבא הקדמת שכר, כיון שניתן לבטלה מתי שירצה. יג. מוסד שההורים שילמו לו בכרטיס אשראי, יש הטוענים שלא חשיב הקדמת שכר, כיון שניתן לבטל את התשלום בטענת כשל תמורה, ויש הטוענים שחשיב הקדמת שכר, מפני שההרגשה של אדם שמשלם הכרטיס אשראי, הינה הרגשה של תשלום מידי כעין הקדמת שכר. ומסתבר לדינא דחשיב הקדמת שכר.

יד. מוסד שהפקיד צ'יק של הורים, הוי תפיסה. אך כנגד זה יוכלו ההורים לתפוס ולא לשלם בחודש הבא. אלא שכנגד זה יוכל המוסד לומר שככל שההורים לא ישלמו, הוא לא יקבל את הילד. אך ברור שמאד לא מומלץ למטפלות או להורים להתנהל כך, אלא בפשרה ובדרכי נועם.

טו. כרגע לאחר פרוץ המלחמה, אם המוסד יפנה להורים, וההורים יאשרו לו להפקיד את הצ'יק, הוי מחילה, וההורים לא יוכלו לדרוש החזר חלקי, ועל מומלץ שההורים יאמרו לו שמאשרים לו להפקיד, אך אינם מוותרים על זכויותיהם ההלכתיות שהיו להם טרם ההפקדה, ובסיום המלחמה במהרה בעז"ה, יתחשבו ביניהם.

טז. בענין תשלום לתלמודי תורה, היכא שהת"ת מלמד חצי משעות הלימוד, בדרך של למידה מרחוק, כבר דנו בזה בימי הקורונה, ויש שני צדדים למטבע, כי מצד אחד היו הורים שטענו שלידיהם יש תועלת פחותה בדרך של למידה מרחוק, ושחלק מהילדים אינם מקשיבים לזה חלקית, ומצד שני טענו מנהלי התתי"ם, שיש תועלת בלמידה מרחוק, להרבה ילדים, שבלא זה, אין לילדים סדר יום או למידה כלל, ולכן דרשו המנהלים שכר מלא, בטענה שההשקעה הנדרשת מהמלמדים בלמידה מרחוק, היא השקעה מרובה בהרבה מהשקעה של

הלכה למעשה בענין תשלום למטפלות, גנים, ומוסדות חינוך, בימי המלחמה

מאת מורנו הגר"מ סילמן שליט"א

למידה רגילה, כי על המלמד להשקיע הרבה בכדי שהחומר הנמסר בלמידה מרחוק, יהיה מתומצת, ברור, ומעניין במיוחד, בכדי שהתלמידים ישתפו פעולה וילמדו בדרך זו. והורו בתי הדין, שחובה גמורה לשלם לת"ת שכר מלא, שכשההורים שולחים את הילדים לת"ת, הם מתחייבים ומסכימים לשיקול הדעת של המנהל, לגבי שיטות הלימוד והחינוך, גם בזמני שיגרה וגם בעיתות חירום.

יז. עוד קבעו ביה"ד בזמן הקורונה, שהיכא ששעות הלמידה מרחוק מצומצמות יותר, או שאין למידה מרחוק, אלא יש למידה רגילה בשעות מצומצמות, אבל החיידר משלם למלמדים כרגיל, ראוי שההורים ישלמו שכר מלא, אך אין זו חובה גמורה.

והרקע להחלטה זו היה, שהמנהלים טענו שמאד קשה למצוא מלמדים טובים, ושם המלמדים לא יהיו בטוחים בפרנסתם, מחמת המגיפות והמלחמות, הרי שיהא יותר קשה להשיג מלמדים טובים, והדבר יפגע בסופו של יום בחיידר ובתלמידים. וקבעו בית דין שטענות המנהלים, אינה טענה שמחייבת את ההורים לשלם, אבל זו הנהגה שכל אדם שיש לו אחריות ושיקול דעת, ראוי ששינהג כך וישלם שכר מלא.